

Let's talk about art!

Tekst Rosalie van Deursen

In het internationale online laboratorium Let's Talk About Art! delen negen kunstenaars hun werk en discussiëren over inspiratiebronnen, kunst en traditie.

Samen met museoloog Loes Kuijpers (oprichter van MOOGO) die al jaren in de Malinese hoofdstad Bamako woont en werkt, ben ik dit voorjaar met een online kunstopleiding gestart 'Let's Talk About Art!' We hebben negen jonge, maatschappijkritische kunstenaars uit Senegal en Mali geselecteerd. De opleiding werkt als een laboratorium waarin kunstenaars op verschillende manieren samen onderzoeken en reflecteren. De vraag naar verdieping en een *art community* kwam grotendeels van de kunstenaars zelf en daarnaast droomde ik al jaren over meer uitwisseling en contact tussen kunstenaars op het Afrikaanse continent, hetgeen in *real life* geen makkelijke opgave is door slechte infrastructuur en dure vluchten. Door corona kwamen we op het spoor van een online traject.

Gedurende negen maanden organiseren we elke twee weken een bijeenkomst. We hebben nu een aantal bijeenkomsten gehad, waarin de deelnemers kennis hebben gemaakt met 'world art studies' en 'global art'. Tevens hebben de kunst-

naars hun inspiratiebronnen en favoriete kunstenaars gepresenteerd en ze doen onderzoek naar de thema's die ze in hun werk aankaarten, zoals menselijk gedrag, traditie versus moderniteit, spiritualiteit en filosofie. Het leidt tot enerverende discussies en nieuwe inzichten. We zijn blij dat we kunstenaars Guy Woueté (Kameroen) en Pascal Konan (Ivoorkust) bereid hebben gevonden hun werk, inspiratie, proces en (internationale) ervaringen met de studenten te delen. In november sluiten we af met een expositie, zowel online als in Bamako en Amsterdam. Hieronder volgt een inblikje tijdens onze bijeenkomsten waarin de studenten/kunstenaars gepassioneerd vertellen over hun werk en visies.

WANDELEND KUNSTWERK

De Malinese Yaye Keita is middels haar kapsels een wandelend kunstwerk en uithangbord van de boodschap die ze wil uitdragen. Keita: 'Ik laat kapsels zien van de generatie van mijn grootmoeder in Mali. Het valt mij op dat iedereen in deze >>

< Yaye Keita, *Fatuma Feye*, 2020, gemengde techniek (foto, garen, acrylverf), 70x100cm

< Yaye Keita, *Kolô Kissè Kun* (kapsel gedragen door koninginnen), 2020, gemengde techniek (foto, garen, acrylverf) 200x170cm

> Amy Célestina Ndione, *Reis met de kudde*, 2018, collage met gevonden voorwerpen genaaid op canvas en acrylverf, 150x150cm

tijd steil haar wil hebben en geïmporteerd plastic haar is mode. Iedereen wil eruitzien zoals in het westen. Zonde. We hebben zo'n rijke cultuur aan traditionele haardracht. Van oudsher hadden kapsels een betekenis. Aan het kapsel van een vrouw kon je aflezen tot welke etniciteit ze behoorde, of ze net bevallen was, of ze gehuwd was. Dat is handig want niet alles wordt hier besproken, uit respect houdt je vaak je mond.' Keita draagt zelf kapsels uit vervlogen tijden. 'Iedereen herkent mij aan mijn haar en mensen willen graag een praatje met mij maken, dan vertel ik over onze traditionele kapsels.' Keita beschiedert foto's waarop ze staat afgebeeld met een haardracht die ze van garen maakt. Soms mixt ze heden en verleden of ver-

wijst ze naar iets uit haar nabije omgeving. Een van de kapsels bestaat uit drie bollen die verwijzen naar de belangrijkste heuvels waarop Bamako gebouwd is. Ze hoopt vurig andere vrouwen te inspireren om hun eigen haar op waarde te schatten.

TWEE REALITEITEN

Ook de Malinese Diakaridia Traoré probeert de kijker aan te zetten tot bezinning. Hij schildert ondefinieerbare verlaten ruimtes met steevast een tafel waarop een glas wijn staat. Traoré: 'Het symboliseert een lege bar, want men verstopt zich hier om te drinken. En zodra mensen doorhebben dat het een bar betreft, keuren ze mijn werk af. In de huidige Malinese samenleving wil men een vrome moslim zijn en daar hoort alcohol niet bij. Men dient te gehoorzamen aan god, maar wie is god? Men vergeet dat we van oudsher animisten zijn, waar alcohol belangrijk is bij ceremonies en rituelen. Voor mij bestaan er vaak twee realiteiten in een persoon: de animistische en de moslim realiteit. Alsof er een dun laagje islam over ons animisten is neergedaald. Alcohol is voor mij ook positief, het wordt gebruikt als er grote beslissingen worden genomen, zowel door de president als tijdens ceremonies in de dorpen.' Traoré ziet het als zijn missie een gesprek op gang te brengen over keuzes die mensen maken ten opzichte van spiritualiteit.

EENHEID DOOR DIVERSITEIT

De Senegalese Kh Bamba is het roerend eens met Keita en Traoré: 'Ik denk dat we in een identiteitscrisis zitten, mensen geven niet om de cultuur en traditie van zichzelf, laat staan

> Kh Bamba, *Profil 4*, 2020, collage van acrylverf en draad op canvas, 104x100cm

> links Moussa Traoré en rechts Diakaridia Traoré tijdens de bijeenkomst in Bamako, Mali. Het werk aan de muur is van Yaye Keita: *Identiteit*, 2019, gemengde techniek, 100x100cm

> links Yaye Keita en rechts Dramane Diarra Tijdens de bijeenkomst in Bamako, Mali

> Amy Céléstina Ndione aan het werk in haar atelier in Dakar, Senegal

van iemand anders. Wat mij inspireert is de cultuur van de mensen om mij heen, mijn geschiedenis maar ook die van mensen elders. Als je goed je eigen achtergrond kent, is het gemakkelijker om anderen te begrijpen en te respecteren.' Kh Bamba maakt kleurrijke werken met verf, garen en textiel om te reflecteren op verschillende culturen en hun traditionele en moderne uitingsvormen. Hij wil laten zien dat alle culturen anders zijn, maar we uiteindelijk allemaal mensen zijn van vlees en bloed. Hij vertelt gepassioneerd: 'Mijn werk is een oproep om discriminatie en racisme te stoppen. Het moet in de wereld gaan over tolerantie, broederschap, harmonie en sociale rechtvaardigheid in plaats van xenofobie.'

In zijn werk *Identiteitskaart* zie je een oude Senegalese man gekleed in een grote blauwe boubou met een fez op zijn hoofd. Het is een religieus West-Afrikaans kostuum maar tegelijkertijd draagt hij een hypermoderne 3D-bril. Blauw symboliseert hoop. Kh Bamba is geïnspireerd door de kunstgeschiedenis van Senegal en met name door de filosofie van de *négritude* en de School van Dakar, die is opgericht door de eerste president van Senegal, Leopold Senghor (1960-1980). Hij was dichter, filosoof, schrijver en een president die de kunst een warm hart toedroeg.

Momenteel gaat Kh Bamba's werk over Afrikaans erfgoed dat door de jaren heen is gestolen door de koloniale heersers. Kh Bamba: 'Het erge is dat de jeugd in Senegal helemaal geen idee heeft over haar eigen erfgoed. Je moet naar musea in Europa als je daarover iets wil weten. Het wordt tijd dat men erfgoed restitueert.' In zijn werk zijn maskers te zien van verschil-

lende bevolkingsgroepen, met vrolijke motieven en een luxe uitstraling, zoals gouddraad. Het gaat immers om kostbare voorwerpen. Trots vertelt hij dat vrienden hem de ambassadeur noemen, omdat hij altijd contact zoekt met mensen van andere culturen en wil verbinden.

SCHREEU VANUIT HET HART

De Senegalese Amy Céléstina Ndione voelt ook een urgentie om kunst te maken. Ndione: 'Voor mij is kunst maken een 'schreeuw vanuit mijn hart'. Ik moet en zal laten zien wat ik observeer en wat ik meemaak. Tevens wil ik een voorbeeld zijn voor andere vrouwen: doe wat je wilt doen, wordt kunstenaar, volg je hart!'

Ndione werkt met een collagetechniek waarmee ze meerdere lagen laat zien die verwijzen naar de complexiteit van haar onderwerp: gedrag van mensen in Dakar op allerlei gebied. Ze neemt dagelijks de bus vanuit de buitenwijken naar het centrum van Dakar. Haar medepassagiers klagen vaak dat ze als schapen opgepropt zijn. Men voelt zich gevangen in een sleur en systeem waarin geen uitweg is. Elke dag opnieuw dezelfde vermoeiende reis in de volle bus naar dezelfde baan. Het valt Amy op dat men altijd de schuld geeft aan de overheid, die zou het systeem moeten veranderen. Ndione: 'Het zou mooi zijn als mensen zelf hun mentaliteit veranderen'. Met haar collages van tekeningen, verf en verschillende materialen die ze in de bus aantreft, probeert ze dit gevoel van opsluiting te creëren. Ze reflecteert op ideeën over vrijwillige opsluiting en een leven leiden waarvan je ooit hebt gezworen dat je jezelf nooit zult aandoen.

Op de vraag hoe de kunstenaars de opleiding 'Let's Talk About Art!' ervaren zijn ze het roerend eens. Het is als een laboratorium dat op een stimulerende wijze dwingt om onderzoek te doen en na te denken over het creatieproces. Kh Bamba voegt toe: 'Het is een soort 'kunstenaar in residentie' maar dan vanuit huis. Ik ben dankbaar voor het vertrouwen dat jullie in een jonge generatie hebben. En ondanks het feit dat elke bijeenkomst drie uur duurt, ben ik nooit moe. Het kan mij niet lang genoeg duren.' <<

Rosalie van Deursen (1973) is kunsthistorica en eerstegraads docent. Ze organiseert kunstreizen naar Afrikaanse steden en biënnales, schrijft over hedendaagse kunst en organiseert tentoonstellingen, lezingen, workshops en rondleidingen. In 2021 start ze een online kunstacademie voor jonge hedendaagse Afrikaanse kunstenaars.. Meer informatie www.urbanafricans.com.